

NÁDEJ NESMIE CHÝBAŤ

Knižná revue 08.06.2012 08:00

Spisovateľ a prekladateľ Juraj Šebesta debutoval zbierkou poviedok *Triezvenie*, do čitateľského povedomia sa však zapísal najmä románom *Keď sa pes smeje*. Nedávno vydal novú knihu *Venussha (Ťažký týždeň)*. Tá získala cenu Bibiany za najkrajšiu aj najlepšiu knihu jesene 2011. Motiváciou na napísanie bola aj dcéra Kamila (na foto spolu so spisovateľom) a jej tínedžerský život. Juraja Šebestu môžete často vidieť na podujatiach v Letnej čítárni U červeného raka. Nie je to náhoda. Ako riaditeľ Mestskej knižnice v Bratislave pomohol pritiahnúť literatúru do centra mesta cyklom podujatí Čítajme slovenskú literatúru. Aj tento rok budú prebiehať počas celej letnej sezóny.

Vyštudovali ste estetiku a divadelnú vedu, literárnej tvorbe ste sa začali venovať až neskôr. Snívali ste už aj počas štúdia o písaní?

Nie, nesníval, ja som už vtedy písal. Začal som ako štrnásťročný – rozprávkami, ponáškami na Dobšinského. Niektoré mali aj dvadsať strán. Dodržiaval som rozprávkový princíp, že všetko sa musí trikrát opakovať... Mama sa ma nenápadne snažila usmerniť, aby som robil niečo užitočnejšie.

Po publikovaní poviedok v časopisoch ste vydali debutovú zbierku *Triezvenie*. Boli poviedky vašim literárnym rozbehom?

Áno, asi v šesnástich som zmenil štýl. Začal som písať o sebe, o svojich kamošoch. Niektoré, dosť alkoholom podfarbené, juvenílie boli dokonca publikované. Pamätám sa, že v tom čase som bol dosť pod vplyvom Hemingwaya a podľa jeho návodu som písal tri až päť strán denne. Hocičo ako literárny tréning. Jednoducho opis nejakej situácie, atmosféry, len aby som si zlepšoval štýl a učil sa remeslo. Raz som sa na jednej besede, myslím, že s Petrom Jarošom, spýtal, či aj on trénuje písanie. Vyvalil na mňa oči, nerozumel otázke. Dnes sa aj ja na tom smejem. No bolo to veľmi dôležité obdobie, tak medzi šesnástym a osemnástym rokom. Pri tom „trénovaní“ som sa utvrdil v niektorých názoroch, tých sa držím dodnes.

V *Triezvení* je prítomný čierny humor, irónia aj istá skepsa z doby. Boli to vaše pocity v minulosti alebo pretrvali dodnes?

*Vracajú sa a myslím, že zbierka je svojou atmosférou a vyznením stále aktuálna. Aj rozmýšľam o druhom vydaní, možno na jeseň tohto roku. Uvidíme... Je to *triezvenie* zo seba samého, z partnerského vzťahu aj zo spoločnosti. Poviedka je úžasný žáner, akýsi zhutnený výsek skutočnosti. Ja tomu hovorím poviedková situácia, ktorá dobre vystihuje charakter alebo nejakú životnú situáciu, jav. Ale poviedka môže byť všetko možné. Od úvahy na pár riadkov až po tridsaťstranovú takmer novelu. Určite sa k poviedkam niekedy vrátim, ale momentálne som ešte stále nastavený na románový spôsob rozprávania.*

Aj váš román Keď sa pes smeje, ktorý rozpráva príbeh gymnazistu Tomáša, má sociálny podtón.

Asi som taký typ, že chcem zachytiť aj prostredie a čas, v ktorom sa príbeh odohráva. Ale inak, aj do najintímnejších diel, ktoré sa zdanlivo odohrávajú len vo vzťahoch, prenikajú sociálne skutočnosti. Chcel som osloviť tínedžerov aj dospelých, preto sa preplietajú viac tém. Téma starnutia, chorôb, rozchodov manželov, delenia majetkov je možno viac pre dospelých, ale veľa problémov pomáha riešiť pätnásťročný chlapec.

V rozhovoroch priznávate, že námetom pre knihu bola vaša rodina.

Len čiastočne. Príbeh je zároveň univerzálny, mohol sa podobne odhrať v mnohých rodinách. Keďže ako otec mám rezervy, snažím sa na svojich knihách spolupracovať s vlastnými deťmi, prsto, aby som bol viac s nimi.

Keď sa pes smeje sa dostal do finálovej desiatky literárnej súťaže Anasoft litera. Ovplynul vás tento úspech?

Bolo to príjemné, ale čo je to vlastne úspech? Úspech pre mňa by bol užívať sa písaním. Robiť len to, čo ma najviac baví.

Čomu sa pri písaní snažíte vyhýbať?

Nejakej prílišnej skepse či nihilizmu. Chcem, aby v mojich knihách bola nádej. V Triezvení, ktoré považujú za skeptické, je to práve humor, čo by mohol byť východiskom. Humor ako terapia, alebo tak nejako. V ostatných dvoch knihách je nádej, verím, dosť zreteľná, aj keď obe majú otvorený koniec...

Nedávno vám vyšiel nový román Venussha (Ťažký týždeň). Tentoraz ste zvolili jednoduchší, hovorovejší štýl písania a možno ešte o čosi tvrdší humor. Bol to zámer alebo prirodzený autorský vývin?

Je to kniha pre ešte mladších čitateľov. Tomáš je starší od Lucie o tri roky, je ironickejší, má vynikajúcu, vlastne fotografickú pamäť. Inak, mne sa zdá, že v Psovi je humor tvrdší... Napríklad tie zápisy v žiackej knižke alebo stretávka osemdesiatšesťročných spolužiakov z gymnázia, ktorí žartujú o smrti. Ale je to relatívne, v oboch knihách je aj situačná komika. Vo Venusshi sú to skôr paradoxy a charakterové vlastnosti ako zdroj humoru, ale každý čitateľ to asi vníma po svojom.

Aká je Lucia, hlavná postava románu? Môžeme v jej vlastnostiach nájsť paralelu s vašou dcérou?

To áno, obe chodia do dramatického krúžku, zaujíma ich divadlo. Obe ho aj hrajú – divadlo na javisku a divadlo v živote, to je tiež téma knihy. Lucia aj jej otec sú veľmi roztržití a zábudliví. To sedí. Inak je to milé, vnímavé dievča, ktoré má práve trinásť, a tak ju okrem rodičov trápia vzťahy s kamarátkami, chlapec, ktorý sa jej páči, a cíti, že aj ona jemu, ale je nesmelý a pasívny a podobne. Najlepšie si rozumie so svojím psom Gismom.

Vo Venusshi opäť experimentujete s jazykom.

Tentoraz používam slang, zámerné chyby či nespisovné výrazy, fonetický prepis a podobne. Ide mi o plynulé striedanie rozprávania v 1. a 3. osobe, pričom sa snažím dať aj tej 3. osobe hovorový štýl, aby zmena nebola príliš strmá. Umožňuje to rozšíriť charakteristiku Lucie, ktorá má len trinásť. Do istej miery rozprávať za ňu, respektíve s ňou, najmä v lyrickejších pasážach, opisoch prírody a podobne. V prvej osobe by sa to nedalo.

Ako ovplyvnil jazyk Venushe fakt, že ide o komiksový román?

Je jednoduchší, práve preto, aby mohol byť dotvorený kresbami, a slangový. Je to dobrá otázka, lebo by sa dalo povedať, že tým slangom a hovorovosťou jazyk ladí s komiksovými kresbami.

To je výstižné, ilustrácie Katky Slaninkovej naozaj ladia s textom knihy. Museli ste sa aj inak ako autorsky zladať, alebo išlo jednoducho o dobré umelecké spojenie?

Našli sme sa. Ja som ju oslovil a potom to už išlo takmer samo. Katka je neskutočná „makačka“ a vynikajúca kresliarka. Jej magické pentelkové variácie na tému svetla a tmy sú neuveriteľné, ten zápal, s akým vyfarbuje masu tmy, aby v nej mohlo vyznieť svetlo. Vo veľkom formáte. To je ale voľná tvorba. Jej komiksové ilustrácie sú dobré v tom, že vysoko prekračujú bežný komiks, posúvajú tento žáner ďalej. Ja tomu hovorím umelecký komiks. S dizajnérkou knihy Martinou Rozinajovou sa s týmto žánrom dosť pohrali a text naozaj dotvorili.

Vo Venusshi cítiť silný sociálny rozmer. Nezamestnaný otec, komplikovaná doba, Lucia, ktorá má svoje tajomstvo, pričom tým chce aj pomôcť zadlženým rodičom. Bolo pre vás poukázanie na dnešnú sociálnu realitu nosnou témou knihy?

Bolo to rovnako dôležité ako vzťahy medzi rodičmi a deťmi. Chcel som zachytiť atmosféru krízy, rozkladu, kontrastov bohatstva a chudoby. Vždy ma zaujíma, ako spoločenské pomery vplývajú na jednotlivca. Okrem toho chápem Luciinho otca – zúfalstvo, s akým si hľadá prácu, pokiaľ možno vo svojom, teda v novinárskom fachu. Mať dnes štyridsaťpäť a byť nezamestnaný...

Diana Mašlejová, Foto Branislav Móric

Ďalšie články a rozhovory i recenzie nájdete v Knižnej revue 12 (13. júna)

<http://www.topky.sk/cl/10003/1312946/Nadej-nesmie-chybat>

Citované 14. 6. 2012